

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
felelős szerkesztő: **Szabó Sámuel,**

Tartalom: Az idei termés. — A karikás szőlőmivelés. I. M. K. — A luczerna fontosságáról. **Eczken Sándor.** — Anthomya radicum. **Tömösvári Ödön.** — Felelet. **Fekete Pál.** — A kimonostori pályázat eredménye. — Értesítés a kolozsvári keresk. iskoláról. — Értesítés, pesti Istvánfelki iskoláról. — **Egyleti mozgalmak:** Vál. ülés aug. 2-án. — Egyveleg. — **Vidéki gazd. tudósítások:** Szentmihály, Czerna. — **Piaczi árak.** — **Hirdetések.**

Az idei termés.

A „Magyar Föld“ az országos statisztikai hivatalhoz érkezett hivatalos adatok nyomán egybe állította Magyarország idei termésének eredményét, melyet a tárgy közérdekű voltáért az alábbiakban közlünk:

Buza termelt összesen 30.617,000 hektoliter. A bevetett terület 4.570.000 kat. hold lévén, egn holdon átlag termott 6.7 hektoliter, mi mintegy 10 $\frac{1}{2}$ mérőnek felel meg.

Rozs termelt 15.614,400 hektoliter 2.450,000 kat. holdon, esik 1 holdra 6 és közel 0.4 hektoliter, tehát mintegy 10 mérő.

Árpa termelt 19.384,050 hekt. 1.900,000 holdon, esik 1 holdra átlag 10.2 hektoliter, = 16 $\frac{1}{2}$ mérő.

Zab 2.165,000 kataszteri holdon termelt 25.054,500 hekt., esik egy holdra 11.6 hekt. = 18 $\frac{3}{4}$ mérő.

A termés, mint látjuk, határozottan a jobbak közé sorozandó, de nem oly nagy, mint milyennek első pillanatra látszik.

Hazánkban a buzatermés 15 év átlagában 8 mérőt tett kat. holdanként, az idei termés 2 $\frac{1}{2}$ mérővel haladja csak túl az átlagot, t. i. a közép termést, mely arány nézetünk szerint közel jár a valósághoz.

Nézzük most a termés mennyiségét magát.

Főbb kenyérterményünk a buza és rozs.

A kettőnek termése együtt 30.617,000 és 15.614,400 = 46.231,400 hektoliter kerekszámában 46 millió.

E mennyiségből az országban a következő mennyiségek maradnak.

buzavetés mintegy 4 500,000 kat. hold

rozs „ „ 2,500,000 „ „

együtt 7 millió hold, melyre egyre-másra 1 hektoliter magot számítva szükségeltetik 7.000,000 hektol. A mintegy 13 milliónyi lakosság élelmezésére fejenként 2 hektolitert számítunk. Ez kevesebb ugyan annál, mit statisztikusaink felvesznek, kik ugyanis 3 hekt.-nél többre teszik egy lélekszám után a kenyérfogyasztást, azonban a tengeri nálunk kenyérnek nagyban fogyasztatván nézetünk szerint a két hektoliter, mi 3 $\frac{1}{4}$ mérőnek felel meg, teljesen elegendő.

Ez alapon élelemre szükségeltetnének mintegy 26.000,000 hektoliter.

E két tétel együtt 33.000,000 hektoliter, melyet levonva a 46.000,000 hekt. termésből maradna fölösleg, tehát szemben és lisztben kivitelre 13.000,000 hektoliter.

Jóval nagyobb mennyiségek maradandnak az árpa és zabból. Mikre nézve azonban, megbízható alap hiányában, számítást tenni tartózkodunk. Mint ezekből látszik, az idei év a kedvezőbbek közé lesz sorozandó, kivált ha az árak is előnyösen alakulnak.

A karikás szőlőmivelés. *)

I.

Minden növénynek szabad fejlődést engedett a természet, az emberi szorgalomnak csak is a tulkopásuk meggátlása végett szükséges — tapasztalatokból merített — szabályokat alkalmazni.

A maga szabadjára hagyott szőlőtő eredeti vadságára tér

*) E cikksorozat egy sokat tapasztalt, gyakorlatban megőszült gazda tollából eredt. Ámbár sokak előtt ismeretes tárgyakról beszél, de úgy hisszük közlésével jó szolgálatot teszünk olvasóinknak. Tartozunk még annak kijelentésével, hogy e kis munka hőt évvel ezelőtt készült s akkori alakjában, minden átdolgozás nélkül, jut most egy része nyilvánosság elébe.

Szerk.

vissza, míg a vad, okszerű kezelés mellett, sajátságait elveszti, de tulságba menni egyikkel sem tanácsos; a gyakorlati szőlésznek el kell találni azon határt, melyet áthágni — káros következtetések előidézése nélkül — nem lehet.

Egy aránt káros ha igen sok, vagy igen kevés fát hagyunk. Ha sokat hagyunk: termésünk silányabb lesz; ha keveset elbetegítjük a tőkét.

Utóbbi esetben csupán a késői metszés által okozott tulságos nedv folyás akadályozza némileg a cserefák megvarasodását; korai metszés mellett az ily tőkék menthetetlenül veszve vannak, mert a cserefának bármely részén támadott varasodás a nedvkeringést teljesen megakasztja s a termő fa és rajta lévő termés halálát okozza. Az ilyen fát le kell vágni s helyette mást hagyni, őszig úgy is elszárad s ok nélkül fogyaszti a tőke táporejét.

A tőkés mivélés, véleményem szerint, legtermészetellenesebb minden nálunk szokásos mivélési módok közt, mert a növény szabad fejlődése tulságosan korlátozva van. A rövid metszés által okozott csutkósodás nem egyéb, mint a tőke elbetegítése, mi kitetszik onnan, hogy a tőke-fej közép életkorát túlhatadva ritkán ép, egy része avasodott reves korhadék, mely a tápnedvnek a termő ágakba való szabad menetelét nem csak gátolja, hanem ennek egy részét egészen hasztalanul emészti fel.

A tőkés szőlő magasra emelkedő fejét és vesszőit jól befedni nem lehet; a tőkét a kemény tél, a vesszőket az ónos eső pusztítja el igen gyakran.

Az is hátránya a tőkésnek, hogy egy holdra 12—16 ezer tőt is kell ültetni, a föld egész területét elborító ily gyökér hálózat hamar kimeríti a föld termő erejét; bora csak évek múlva veszt el föld ízét, sepreje sem alkalmas, gyenge évek termésének javítására, sem bort sajtolni belőle nem lehet, mert a földhöz közel álló s részben épen ráfeküdt gerezdek, záporok alkalmával földdel megtelnek.

A tőkés szőlőmivélés bizonyos vidékekhez van kötve, hol azon hitben élnek, hogy más rendszer szerint a szőlő nem terem.

Újabb időkben rájöttek, hogy némely fajok csak lugosra mivélhetők, a lugosra mivélés semmi egyéb, mint a karikásnak módosítása, mely szerint több és hosszabb fa hagyatik nagyobb termés nyerése reményében; kísérlet után hamar meglehet győződni, hogy minden faj eltűri — mint természetével megegyezőbbet — a karikás mivélést.

Erdélyben még nem volt példa rá, hogy hosszú metszéssel mivelt — bármely szőlőfajt — terméketlenségért ki hányjanak; holott Királyhágon túl, tekintélyes nagy birtokostól hallottam, hogy 8 hold, teljesen beállott tőkén mivelt rieslingjét — mivelt a ráfordított munkának felét se fizette meg termésével — kiirtatta, akkor, midőn mi szaporítani kezdtük; itt karikára mivelve épen úgy terem, mint bármelyik hazai faj. Általában ezt mondhatjuk több külföldről behozott, már honosított fajtákról is, mint: az opotó, riesling, tramin, s több más fajok csaknem bővebben teremnek, mint ős erdélyi fajaink, idejére megérnek s kitűnő bort adnak. A magyarhoni —

ott csak tőkére mivélhetőnek állított, kék kadarka, piros- és kovidinka, sárfejer, karikára épen oly bővön teremnek és teljesen megérnek, mint minden erdélyi fajaink.

Némely fajokról azt tartják, hogy a negyedik rügynen tul kezd a termést hozni, a karikáson a 2-ik 3-ik szem magfát hajt, azon tul a 8. 10-ig van a leggazdagabb termés, ezen rügynek a tőkésen már nincsenek meg, mivel 3—4 szemre vannak vágva a csapok.

Én azon nézetben vagyok, hogy a karikáson — egész hosszában hagyatván a vesszők — biztosabban megmaradnak a termést hozó rügynek, mint bármely más mivélési mód szerint.

Azt állítják többen, hogy a nagyszemű szőlők csak rövid metszés mellett érik el kellő nagyságukat. Nálam a nagy szeműek is karikára mivelve szépen kifejlődnek, sokat teremnek s jól megérnek; úgy a muskotályok is, az ág hegyen épen úgy kiadják zamataikat, mint a csapon termettek; tehát ezek miatt sincsen miért alkalmazni a rövid metszést.

A Guyot rendszer előnyösebb mint a tőkés, mert ott földben lévő koronából fejlődnek a cserefák; a termő vesszők úgy huzódnak el a föld felett, hogy gerezdei a földet nem érik, következőleg bora tisztább, kellemesebb ízű, hamarabb fejlődő, tőkéjét és termő ágait s tavasszal levágandó csaphajtásait könnyen el lehet fedni; így a tél általmának nincsen úgy kitéve, mint a tőkés. Egyetlen hibája, hogy csak egy termő vessző és egy csap hagyatik rajta, mely kevesebbet terem, mint a karikás s azt se biztosan.

Azon vidéken, hol a karikás mivélést gyakorolják, annak czélszerűségéről hosszas tavasztalat után győződtek meg s ha lenne is ennél biztosabb mivélési mód, sok idő kell arra, hogy azt mellőzve mással tegyenek kísérletet.

A karikás szőlőnél a tőke erejéhez képest 2—4 termő vesszőt és egy vagy két — a jövő termést biztosító — csapot lehet hagyni; ha egy része vakon marad, vagy valami oknál fogva elpusztul, a megmaradottak jó közép termést adnak, mely a mivélési költségeken kívül még tiszta hasznot is hoz; bora minden idegen iztól ment, minthogy záporok alkalmával sárral nem telnek meg a gerezdek, hamarabb tisztul, így hamarabb is pénzzé tehető, mint a tőkés szőlő bora.

A karikás szőlő tőke koronája a föld alatt lévén, sem nyáron a nap heve, sem télen a nagy hideg nem rongja meg; maguk hagyott vesszőit télre el lehet fedni, így sem a kemény száraz fagyok, sem az ónos eső nem semmisíti meg azokat, és ha több munkát igényel más mivélési módoknál, biztosabb termés tekintetéből mégis fő figyelmet érdemel a karikás mivélés.

A jó karikás szőlőnek következő munkálatai vannak:

1) Felhuzás.

Az ősszel elfedett szőlő tőveket tavasszal ápril 10-én kezdve, mikor már nagyobb fagyoktól tartani nem lehet, a földből ki kell venni, még pedig nagy vigyázattal, különben a földben megtorhult venyigék hamar össze törnek; legjobban a szőlőfa — hegynek hajtott — végét megfogni s lassankint emelve a földet róla lerázogatni.

A felhuzást szélmentes napos időben reggeli 9 órától délutáni 2—3 óráig kell eszközölni, hogy róla a nyirok felszáradhasson, különben, ha éjjelre nyirkosan marad, az év ily szakában gyakran uralkodó éjji hidegek a szemeket megfagyasztják, a termő vessző vakon marad.

Azon vidékeken, hol csak a tavaszi metszés van szokásban, hamarabb szokták a metszést kezdeni; ily helyeken a felhuzást csak a metszés sikerült végzése tekintetéből szokták hidegebb időben is tenni, de metszés után még az nap néhány kapa földdel ismét földhöz szoritják s véglegesen csak akkor emelik fel újból, mikor a hajtás ideje eljő.

2) Nyitás.

Felhuzás után azonnal következik a nyitás, szőlőtermő vidékeinken — nagyobbára — mellőzik a szőlőnek ezen fontos munkáját, holott a tőke életére és termő erejére ennek nagy befolyása van.

A nyitás oly mivelete a szőlőnek, mely által a tőke tövéből minden föld, kapával kitakarítatik — vigyázva, hogy a tőkének sem földfeletti, se földalatti része megne sértsék. — annyira, hogy a szőlőtő nyaka egész a gyökér korona földbe mélyedő részéig szabadon maradjon; akkor már világosan látja a gazda tőkéje kifejlődését s abból következtetést huzhat annak termő képességére s tavaszi metszéskor annyi fát hagyat rajta, a mennyit káros következés nélkül megbirhat.

Hol a szőlők ötös koczkába vannak ültetve, minden tő külön nyitattik ki, a földet a tőke alsó részére halmozván, belső része szabadon marad s képezi azon tálforma üregnek menedékes oldalát, melynek közepén a szőlőtő nyaka ül. A hol négyszögre ültetik a szőlőt, ott a sorok keresztvonalának közére ormoztatik fel a nyitástól kihányt föld, akkor nem egyes tálforma gödrök maradnak, hanem — egész kereszt széllességben kihánytatván a föld — egy sáncz. Ez esetben is egy pár kapavágással mélyedést kell csinálni a szőlőtő körül.

Igy mind két esetben a föld termő rétegének télen elporhanyult s a tavaszi esők által lemosott része, a szőlőtővén lévő mélyedésbe lerakodik s a szőlő mintegy magától trágyázódik, egészen új és lágyabb föld veszi körül a szabadon álló szőlőtöveket.

A nyitás bevágatlanul marad addig, míg a felhalmozott föld gyomosodni kezd, addig a halmok a tavaszi fagyalaló szelek erejét megtörvén, mérséklék az utó fagyok kártékony hatását.

Egy nagy előnye még a nyitásnak az, hogy apró szemű szőlő ritkán terem utánna. Tudvalévő dolog, hogy nagy szárazság idején, leghonosabb fajtaink is, tulságosan apró szemeket hoznak, melyek kevesebbet eresztenek, mint a kinőtt szemek; ily apró szemek a száraz években szoktak teremni. Ezen eset a minden évben kinyitott szőlőknél nem fordul elő; mert a tavaszi esőzések alkalmával a tőke tövén hagyott gödörbe húzódik minden nyirok s a tőke úgy ellátja magát vízzel, hogy a legszárazabb nyárban sem igényel többet fája és termése kellő kifejtésére. Ezt tapasztalhatta minden ember, ki szőlőjének évenként megadja a nyitási miveletet.

(Folytatása köv.)

M. K.

Néhány szó a luczerna fontosságáról.

M.-Ludas, 1880. augusztus 8.

Azt hiszem ez évben az állatszaporító gazdák belátják, mily nélkülözhetetlen minden gazdaságban, különösen ott, a hol a gazdaság alapját a marhatenyésztés képezi, a luczernások szaporítása.

Nem szólók a gazdaközönség azon részéhez, kik luczernásokkal birnak, annak előnyeit beismerik, hanem szólók fájdalom azon nagyobb részhez, kik a luczernások állítását, több mellékes ok miatt rosznak hiszik; pedig ma már valamirevaló állattenyésztés luczernás nélkül alig képzelhető s ha van, csak kárral fentartható.

Ez évben itt nálunk a szénatermő kanaánon, a nagy Mezősége, alig van fél termés, ez évben 15 hold luczernással több marha-tápanyagot lehetett gyűjteni, mint 100 hold szénafüről, már most méltóztassanak összehasonlítani, vajjon azért, mert egy hanyag cseléd gondatlansága következtében, pár darab marha megpuffadhat, helyes-e és czélszerű-e a luczerna termelést mellőzni?

Egy rész a puffadást hozza okul, más rész a költséget emlegeti, én azt hiszem sem az egyik, sem a másik, hanem egyéb valami, — hogy az apám megélt, én is keresztül vergődöm.

A puffadás ellen van szer; a többek között, a mi minden háztartásnál van, egy pár kanál fotogén a legmakacsabb puffadásnál is mentő szer.

Térjünk át költséges voltára, lássuk az adatokat:

- a) Egy hold luczernás kapásnövény utáni szántása, két eke napszámot számítva à 3 frt 6 frt—
 b) 60, 70 szekér trágya hordása 4, 5 szekeret egy téli napra számítva, téli napját à 2 frt circa . . . 24 frt—
 c) 60 szekér trágya széles térre 4 napszám à 50 kr 2 frt—
 d) vetés előtti szántásra két eke à 3 frt . . . 6 frt—
 e) vetés előtti boronálásra 1/2 nap 1 frt 30
 f) vetés utáni boronálásra 1/2 nap 1 frt 50
 g) 8 1/2 kilo luczerna mag à 90 kr 7 frt 65
 h) védnövénynek (3 liter véka zab) 3/8 hecto-liter à 50 kr 1 frt 50

Összesen 50 frt 15 kr.

Hátra volna még a trágyának pénzben számítása; mivel trágya, a hol luczernásra szükség van, lenni kell, azt számítani mellőzöm.

A kimutatott 50 frt 15 krból esik egy évre, a luczerna életét 5 évre téve mintegy 10 frt; evvel szemben, az ideai szénatermést és ugyan ez évi luczerna termést arányosítva, ugye-nyészik, a mint országos adója a kiadásba, számba sem jöhet.

Ezek után azt hiszem felesleges, a luczerna termelést bővebb indokokkal ajánlanom.

Eczken Sándor.

Az Anthomyia radicum Lin. pusztítása a Zsil völgyében.

Folyó év Julius havában Petrozsénybenjárva Nagy Miklós vezértanító felhívta figyelmemet arra, hogy a káposzta, de kü-

lönöseu a koleráb egy rovar pusztításának nagyon ki van téve s ez idén tömegesebben lépvén fel, mint más években érezhető kárt okozott ezen veteményben.

Már a fiatal alig 6—8 hetes veteményen mutatkoznak jelei ezen légyféle pusztításának, mert a tögyökereken (rizoma) egyes dudorok, kinövések lesznek, melyek meghaladják a tögyök 3—4-szeres vastagságát s ha ezt ketté vágjuk, benne 3—4 barnássárga bábót, vagy még álcza állapotban levő jól táplálkozott fehér nyüvet találunk. Később a növény elfonnyad, egy pár nap múlva elpusztul.

Ezen rovar egy légyféle (Diptera) az Acalypterák családjából, mely július és augusztus hónapban jelenik meg, álczái a fiatal növényekbe vándorolnak.

Egyedüli óvszer ellenök az, hogy a megtámadott növényt — mely már ugyanis elveszne — korán kitépjük s ne a szemét dombra dobjuk, hanem elégetjük.

Szemét dombra dobni azért nem jó, hogy az álcza sietteve a növény pusztulásától vagy hamarébb bebábozza magát, vagy pedig más növényt keres fel táplálkozásra s egyéni életét így is úgy is befejezi. Austriának több kerületében, némely évben tömegesebben lépvén fel, igen tetemes kárt okozott a káposztán, de különösen a karelabében. **Tömösváry Ödön.**

Felelet

Mészáros István urnak.

A felvinczi új szőlőtelepek statisztikája Szacsvai Lázár vezetése és jelenlétében íratott össze 1874-ben, természetesen úgy a mint akkor találtatott, hogy azolta többet csináltak vagy ültettek az minden esetre dicséretre méltó haladás; ezt én nem tudhattam s az egész országban ilyen másutt is lehet. 1874—1875 oltá nem lehetett tudomásom, ki mennyit ültetethetett, mert én csak bor vidékek szerint annak kerületeit utazva be, irom össze a szőlő statisztikát s akkor is azt oly állapotban kell tennem, mint azt feladják és akkor találtatik, mik azután történnék én azt nem tudhatom, mert minden évben csak egy vagy két bor kerületet lehet bentaznom.

Most a Phylloxera vizsgálat idényére szükséges statisztikát kelleltvén össze állitanom, tettem azt mindenütt úgy, mint mikor utazásomkor találtatott; a phylloxera vizsgálatokra nézve pedig csak némi felvilágosító utmutatás kelleltvén, hogy mindenütt, hol csak ültettek lehessen egy vezér kulcs, melyen működhessenek, így hát az illető előljáróságoktól függ a további felvilágosítás.

Nem látom tehát épen a polemiától való szabadkozás színe alatt gyanúsítási burokba rejtett megtámadtatásom alapját nagyon szerénynek, annyival inkább, mert Mészáros István urnak ha csakugyan babérokra van szüksége, nagyon szívesen átengedem az engem illető részeket, én nem írói viselkedésemből sem dicsőség vágyból írtam össze a statisztikát, hanem hivatalosan úgy a mint utazásomkor találtatott, ki is jött ez akkor az „Erdélyi Gazdában“ s nem méltoztatott Mészáros István ur felszólalni, mert akkor úgy írtam össze, mint a városi előljáróság feladta

Továbbá, hogy minden változik pár év alatt a világon, úgy a szőlő statisztika és szorgalommal ültetett új ültetvények

tulajdonosságainak igyekezetek szerint, azt hiszem ez nem kétség tárgya; nincs miért úgy fellobbanni Mészáros István urnak, mert mint akkor feladták, úgy íratott össze, felelősök a feladók, nem pedig az össze író, ennél fogva Mészáros István urnak a tanácsai rossz indulattal párosultan engem nem illethetnek, el sem is fogadom, könnyű tiz—tizenöt helybeli ösmerősének egybeállítani száz holdra menő statistikáját, tetszett volna akkor is személyesen megjelenni, azonban egy ország statistikája különbözik egy helységétől.

Végül, hogy csak 1265 hold új szőlője van Erdélynek, tessék bár honnan kimutatni az ellenkezőjét én állok elébe, pár hold különbség több-kevesebb lehet, de még csak száz holdra sem különbözhetik, mégis után vágja Mészáros ur a levegőbe kapkodó megilletődéssel, hogy 1200 hold termésének faj borát kétszeresen is tudja a világ piacra kiállítani: tessék alaposan kimutatni, hogy két annyi, akkor elősmerem auctoritásnak, de addig szélbe játszó madárként csacsogásnak tekintem rágalmazó megtámadásait,*) mit ezennel vissza is utasítok.

Timár Károly urnak.

Nem hiszem, hogy Timár Károly ur megbízó gráffát jobban tisztelhesse nállamnál, hogy Küküllővárt több új szőlő van most, mint ezelőtt 6 évvel, azt megengedem, örvendek a haladásnak s Timár Károly ur szorgalmas működését nem is hozom kétség alá, de akkor, mikor a József hegyet ültette nem volt több, azután mi történt nem tudhattam.

Mi a klosterneuburgi szőlőket illeti engedje meg nekem is, biztosan tudom azt, hogy Csiki haszonbérő alatt 1858—59 körül hozták a Vels Rieslinget Klosterneuburgból s ebből ültették a Vels Rieslinget mindeufelé, én is hozattam akkor s a magam szőlője is csak úgy van kimutatva, tehát az igazság érdekében tettem, nem pedig gyanúsításból; egyébiránt észrevételeivel is bátran szembe merek nézni, mennyiben azok nem gyanúsítással párosult írói viselkedés kamaráján készültek. Mert itt felvilágosítások, nem pedig gyanúsításokra van szükség, itt ügygyel nem személyel van a dolog, ha valaki jobban tudja mondja, én babérokra nem vágyom, szívesen elfogadom a felvilágosítást, de alaptalan megtámadásoknak állok elébe.

Fekete Pál.

A k.-monostori pályázat eredménye.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet 1880—81-ik tanévére az I-ső éves tanfolyamban állami ösztöndíjas helyet nyertek: Pálfi György, Demeter Sámuel, Bedő Béla, Fehrentheil Vilmos, Kaló András, Kelemen István és Száutner Lajos, VIII. gymn. osztályt végzett s érettségi vizsgát tett tanulók. Szabad helyet nyertek: Virágh Domokos VIII. g. o. s érettségi vizsgát tett tanuló, Fejér Károly, Szeberényi Gusztáv, Ujsághy Zsigmond, Bruszt Lajos és Seé László VI. osztályt végzett tanulók; miről nevezettek ezen uton is értesítetnek. A többi folyamodók kérvényei mai napon a posta úján vissza küldettek.

K.-Monostor 1880. augusztus 19-én.

Vörös Sándor.
igazgató.

*) Rossz indulatról és rágalmról, nézetünk szerint, szó sem lehet ily tiszta tények felett folyó vitában. Szerk.

Iskolai értesítés.

A kolozsvári államilag segélyezett felsőbb kereskedelmi szakiskolában, mely 3 évi tanfolyamból áll, az 1880/81-iki tanév f. évi szeptember hó elején veszi kezdetét. A szabályszerű beiratások f. évi szeptember 1—5-ig, d. e. 9—12, d. u. 3—5 óráig az intézet helyiségében (Főtér 7. szám a volt Szentkereszty-féle ház) eszközöltetnek. Ugyanazon napokon és időben tartatnak a felvételi és javító vizsgálatok. A tanév megnyitása szeptember 5-én d. e. 11 órakor lesz a következő napon reggeli 8 órakor a rendes tanítás kezdetét veszi. E felsőbb kereskedelmi iskola első osztályába öt növendékek vétetnek fel, kik legalább is 14 évesek s a gymnasium, reál vagy polgári iskola 4 alsó osztályát sikerrel végezték, vagy ennek megfelelő készütségüket a kiállandó felvételi vizsgálat után igazolják. A magasabb osztályokba való felvétel, vagy a megelőző osztály tantárgyaiból sikeresen kiállandó felvételi vizsgálat vagy valamely hason rangú intézet megfelelő bizonyítványa alapján történhetik. Azon ifjak, kik a 3-ik osztályt jó sikerrel végezték, az egy évi önkéntességi jog kedvezményében részesülnek.

Bővebb felvilágosítást nyújtó programok kívánatra díjmentesen küldetnek. Levéleli megkeresésekre az iskolai igazgatóság készséggel ad felvilágosítást.

Kolozsvárt, 1880. augusztus hó 19-én.

Kiss Sándor,
igazgató tanár.

Értesítés.

Az „országos magyar gazd. egyesület“ Istvántelki földmives és kertésziskolájánál az új tanév megnyíltával október hó 1-én 10—12 tanuló a tanfolyamra felvétetik. A tanfolyam 3 év. Felvétetnek bizonyítványokkal igazolt 14 éves ép, egészséges, gyakorlati munkára alkalmas testalkattal bíró s 4 osztályú népiskolát végzett ifjak. A felvett tanulók 150 frt évi összegnek félévi részletekben való lefizetése mellett az intézetnél teljes ellátásban részesülnek; 4—5 tanuló számára ingyenes hely van fentartva, mely ingyenes helyek elnyerésénél az említett kívánalmak mellett vagyontalan árva fiúk előnyben részesülnek. Az említettél nagyobb képzettséggel bíró ifjak a második évre való felvételért is folyamodhatnak. Azon ifjak, kik magokat ezen intézetbe felvétetni akarják, folyamodványaikat szülői vagy gyámi engedéllyel, keresztlevéllel, orvosi és iskolai bizonyítvánnyal ellátva alolított igazgatósághoz f. év szeptember hó 15-ig küldjék be. Részletesebb felvilágosítással és intézeti értesítővel szívesen szolgál az „Istvántelki földmives és kertész iskola igazgatósága“ Istvántelken, utolsó posta Rákospalota.

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1880. augusztus hó 2-án.

Tartott Dr. Berde Áron helyettes elnök elnöklése alatt, jelen voltak: Csulak Dániel, Girsik János, Páll Sándor, Szentgyörgyi Lajos, Szentgyörgyi József, Szenkovich Márton, Tompa Károly; jegyzett Dr. Hintz György, h. titkár.

185. A mai napra összehívott rendes havi ülésre, távollétük miatt nem jelenvén meg az egyleti elnökök, ezen ülés vezetésére felkéretik egyhangulag Dr. Berde Áron tagtárs — ki elfogadván az elnöki széket, az ülést megnyitja.

186. A f. évi július 5-iki ülés hitelesített jegyzőkönyve felolvastatik — tudomásul vétetvén, a mai jegyzőkönyv hitelesítésére felkéretnek: Csulak Dániel, Szenkovich Márton és Szentgyörgyi Lajos tagtársak.

188. Miniszterium 18,500 sz. a. az erdőtörvény sikeres végrehajtásában az egylet támogatását kéri — készséggel megajánlatik s megbizatik egyleti r. titkár, hogy ezen törvényt tanulmányozza s arról a lapban cikkeket közölve, azt a gazdaságközönséggel ösmertesse.

189. Ministerium 19,853. sz. a. a moldvai marhavész miatt az állati és nyers termények forgalmának ezen ország-részben lett beszüntetése iránti intézkedést tudatja — tudomásul szolgál, lapban közlendő.

190. Ministerium 17,408. sz. a. tudatja, hogy Dr. Szaniszló Albert phylloxera rőpirata még meglevő példányait szerzőtől az általa meghatározott előny árban megveszi — titkár jelentése, hogy erről szerző tudósított s a kellő intézkedés megtétezt, tudomásul vétetik.

191. Ministerium 14,990. sz. a. megküldi az erdélyi csikó-telepek feállítása érdekében kibocsátott körrendeletet s megköszöni az ig. választmány ez ügyben már előzetesen nyilvánítt érdekelttségét és közbenjárását — örvendetes tudomásul szolgál.

192. Bemutattatik Dr. Szaniszló Albert urnak, mint a peéri phylloxera tanfolyam vezetőjének kérése, a melyben az egylet által kiadott phylloxera rőpiratokból a résztvevő tanárok közt leendő beosztás végett az egylet rendelkezésére álló példányokból 20—20 példányt kér kezéhez kiadni. Ezzel kapcsolatosan jelenti r. titkár, hogy tekintettel a tanfolyamnak még a múlt hóban lett megtartására, a még rendelkezésünkre álló jelentékeny készletből a kívánt számú példány, a t. ig. választmány utólagos jóváhagyása reményében a titkári hivatal által kiadott kérelmező tanár urnak — ugy a kérés, valamint azon tett intézkedés helyeslő tudomásul vétetik.

194. Az Esztergomi gazd. egylet az általa küldött és Vennis Gyula által szerkesztett, az „adó-kataszterre vonatkozó észrevételek“ füzetet küldi meg — köszönettel vétetik s könyvtárba tétetik.

195. Az orsz. magyar gazdasági egyesület a mező gazdasági szövetkezetek célját magyarázó füzetet küldi meg, terjesztés végett — köszönettel vétetik s megbizatik r. titkár, hogy tanulmányozza s a lapban ösmertesse.

196. A békésmegyei gazdasági egylet f. é. sept. 15-én tartandó mezőgazdasági gépversenyre vonatkozó hirdetése — tudomásul, a lapban közlendő.

197. A Stájer gazd. egyletet Grácban f. évi sept. 19 és 21-én tartandó közgyűlésére meghívja egyletünket — köszönettel fogadtatik s képviseltetésünkre felkérendő ottani t. titkár ur.

198. Szolnok-Dobokamegyei gazd. egylet megküldi a múlt 1879 őszen tartatta kiállításról össze állított név és tárgysort, valamint a végrehajtó bizottság jelentését — köszönettel vétetik, könyvtárba teendő.

199. Ugyanezek a Szolnok-Dobokamegyei gazd. egyeslet megköszöni a küldött phylloxera röpirátokat s tudatja, hogy a phylloxera vizsgálatokat területén meg kezdette — örvendetes tudomásul szolgál.

200. Az erd. szász gazd. egyeslet a biztosítási ügyiratokat köszönettel visszaküldi — tudomásul vétetik.

201. A brassai ipar- és keresk. kamara beküldi jegyzőkönyveit — könyvtárba teendő.

205. Mult üléssel függőben maradt, az emberi trágya értékesítése című pályakérdésre beérkezett pálya művek megbirálása, a mennyiben a vándorgyűlési határozat értelmében e tekintetben az ig. választmány hivatott intézkedni — pályabírák felkérésnek Berde Áron, Tuba Lajos és Szentgyörgyi József tagtárs urak, kikhez a beérkezett munkák jkvi kivonat és elismervény mellett átteendő.

206. Bemutattik a Zaleszczyki püspöki uradalmi igazgatóság távirata, melyben a f. hó 1—10-ig országrészünkben tartandó marhavásárok iránt kérdést tesz — tudomásul vétetik, hogy a kívánt válasz a titkári hivatal által azonnal megadatott.

207. A kolozsmonostori e. i. vizsgákra kiküldött képvis. bizottság nevében Páll Sándor tagtárs jelenti, hogy a vizsgák a kitűzött időben jelenlétekben megtartván kielégítő eredménnyel folytak, s hogy az egyleti ösztöndíjak általa a megjutalmazottaknak kellő ünnepélyességgel kiosztattak — örvendetes tudomásul vétetett.

Nem lévén több tárgy, elnök az ülést bezárta.

Dr. Berde Áron,
helyettes elnök.

Dr. Hintz György,
egyl. helyettes titkár.

Hitelesítik:

Csulak Dániel,
Szenkovich Márton,
Szentgyörgyi Lajos.

Egyveleg.

— A phylloxera Pozsonyban is fellépett. Mostanig csak egy házi kertben találták meg. A vésztes tőkék vesszőit Jánossy nevű magkereskedő árusította el.

— A phylloxera által megtámadott szőlőterületekben eddig a következő helyeken foganatosított részint szénkénnel való mérgezés után teljes kiirtás, részint pedig a rovar kevesbitése mellett a szőlő föntartására célzó gyérítési eljárás. Az első teljes irtás a Keszthely határában levő meszes-györki inficiált folton eszközöltetett; a vész által megtámadt terület mintegy 250 □ ölnyi volt, ehhez még ugyanennyi biztonsági öv vétetett; az első irtás után számított 8—14 nap múlva alkalmaztatott a második mérgezés. Az eredmény teljes, az inficiálva volt terület az irtás óta többszörösen szakértőileg átvizsgáltatott, phylloxerának azóta nyoma sem található. Ez eredményes művelet után irtás alá vétettek mindazon inficiált szőlők, hol az infectio osekélyebb volt. Mérgezéssel egybekötött teljes irtás alkalmaztatott Kassán, egy kisebb folton, kiirtatott továbbá teljesen a Mathias-féle telep. Teljes irtás történt Beregszászon is, itt azonban a nyár előhaladt

volta miatt már háromszor kellett a szénkénnel való mérgezést alkalmazni, miután az első két mérgezéskor igen sok pete nem pusztult el; a harmadik mérgezéssel a vész teljesen elnyomatott. Szatmárnémeti város határában levő inficiált foltok szintén szénkénnel teljesen kiirtattak, itt is ugyancsak a peték lehető előlése végett többszörös mérgezés alkalmaztatott. Ez alkalommal helyreigazítottuk ama több lap által hozott teljesen téves közleményt, hogy a phylloxera a tályai szőlőkben is fellépett volna; Tályán a phylloxera egy, szőlőktől egészen elkülönítve fekvő, magánházi kertben mindössze néhány tőkén észleltetett, mindazonáltal az azon kertben levő összes tőkék kiirtattak és a talaj szénkénnel megmérgeztetett. Jelenleg teljes irtás folyik Szt.-Endrén és Aradon és pár nap múlva foganatosítatik a pozsonyi inficiált házi kertekben is. Gyérítési eljárás alkalmaztatott eddig Székesfehérvárott és Péter és fog alkalmaztatni valószínűleg Verseczen, a nagyobb inficiált területek teljes kiirtása el van rendelve és már legközelebb fog foganatosítani Bátorkeszin és Soólyon. A mérgezésre eddig mindenhol szénkénnel használtatott, mely bizonyos, csupán a célra készült fű és osztó készülékkel vezetettik a talajba, úgy, hogy a teljes kiirtásnál egy tőre mintegy 100 gramm a gyérítési eljárásnál pedig egy-egy tőre 10—20 gramm szénkénnel jut. A mérgezési munkálatokat eddig Csereháti Sándor akad. tanár, dr Müller Ottó és Lejtényi Károly segédtanárok, s Bmódy József a phylloxera kísérleti állomás assistense vezették, a gyérítési eljárást pedig Péter Szabady Pál segédtanár, Székesfehérvárott Krécsy Jenő ottani tanár foganatosították.

— A földművelési miniszter megbízásából külföldön a phylloxera ellen tett óvintézkedéseket tanulmányozó Emich Gusztáv és dr. Horváth Géza első jelentése beérkezett a ministeriumhoz, mely jelentésben a következő lényeges adatok foglaltatnak: Marburgban a kiküldöttek részletesen tanulmányozták a Göthe Herman vezetése alatti országos szőlőiskolát, különösen pedig tanulmány tárgyává tették a filloxerának ellentálló szőlőfajokat és az oltási kísérleteket. Igen figyelemreméltó az, hogy Göthe a magról való szaporítást határozottan ellenzi, miután számos kísérletei bizonyítják, hogy nemcsak legalább 25 százalékra tehető a ki nem kelő magok száma, de a mi fő, a magoncok szél és rovarok általi hibridisatio folytán újabb és újabb varietásokat képeznek, melyekről nem tudhatni, hogy a fajjellegét mennyire fogják fenntartani. Coneglianoban Cerletti igazgató kísérletében részt vettek egy gyanus telep megvizsgálásában; itt kitűnt azonban, hogy a szőlőbetegséget ez alkalommal a helyütt nem a phylloxera, hanem egy szintén Amerikából eredő gombabetegség, „Peronospora viticola“ okozta. Innen meglátogatták az olaszországi phylloxera-telepeket, nevezetesen Florencz, Pávia, Turin, Valmadrera és Agrate inficiált szőlőit. Nizzától Marseillig a jelentés szerint a phylloxera annyira tönkretette a szőlőket, hogy ezen nagy bortermő vidéken a valamire való szőlők teljesen kipusztultak. Azonban a szénkénnel való gyérítési eljárás alkalmazása által egyes nagyobb birtokot ismét jó karba igyekeznek helyezni, részint pedig újabb francia szőlőültetéseket

tesznek, melyeket a gyéritési eljárásal, mint látszik, sikeresen megvédnek. Amerikai szőlőfajokkal itt csakis kisebb kísérletek tétetnek. A kiküldöttek folytatják tanulmányi utjukat Franciaország belsejében. (M. F.)

— Szőlőkivitel Déli-Németországba oly czéllal, hogy bort szűrjenek belőle, az idén is nagyobb mennyiségben fog történni; déli Tirolból és Olaszországból szállítják az érett fürtöket, mely így vámmentes, míg mint bor 24 mark vámot fizetne egy hektoliter után. Az idei kivitelnél Magyarországból is kísérletet akarnak tenni; 400 klgr. szőlő után 300 liter bort számitanak.

— Minta szüretetek. Miklós Gyula országos borászati kormánybiztos a keresk. miniszter ur megbízásából felhívást intézett az ország különböző vidékein létező gazdasági egyletekhez, hogy a vidék nagyobb szőlőbirtokosai és szakértői tartsanak értekezletet és ha alkalmas szőlőtelepeket jelölnek ki, kész azokban, hazai borászatunk emelése czéljából, egy országos pinczester vezetése alatt, most ősszel, mintaszüreteteket tartani E közhaszna intézkedés melog pártolást érdemel s hisszük, hogy szép sikere lesz! . .

— Darázs csipett meg. Golberg mellett egy munkást, kinek szájába repült; az ember toroka rögtön megdagadt s tíz percnyi kinlódás után meghalt.

Románia külkereskedelme 1879-ben. Romániának összes bevétele a mult évben 254.482,630 franc értéket, összes bevétele pedig 238 650,007 franc értéket képviselt; az összeg tehát, mellyel a bevétel és kivitel felülmulta, 15.832,623 franc. Az egyes államok szerint a bevétel és kivitel következőkép oszlik meg. A bevitt áruk értéke volt:

Ausztria-Magyarországból . . .	124.754,860 franc
Angliából	50.529,285 "
Törökország- és Bulgáriából . . .	20.906,271 "
Németországból	18.461,597 "
Franciaországból	15.450,919 "
Oroszországból	10.511.296 "
Belgiumból	1.513,408 "
Olaszországból	1.474,905 "
Szerbiából	540,165 "

A kivétel pedig:

Ausztria-Magyarországba . . .	68.856,820 franc
Törökország- és Bulgáriába . . .	49.002,350 "
Angliába	37.898,669 "
Franciaországba	17.775,037 "
Olaszországba	7.718,418 "
Oroszországba	6.036,217 "
Szerbiába	1.599,200 "
Németországba	1.558,498 "
Belgiumban	256,479 "

Más államok csak kisebb tételekkel szerepelnek. Mint e kimutatás tanusítja, Ausztria-Magyarország, Románia bevételében az oroszértéknek majdnem felével, kivitelében pedig majdnem harmadával szerepel. A bevitt cikkek közt főbbek vol-

tak: szőtt áruk 33.4 millió, nyers és kikészített bőrök 22.7 millió, fémanyagok 20.5 millió, fa és faárúk 8.7 millió, papír- és papírárúk 8.3 millió, ásvány-, agyag- és fűvegárúk 4.2 millió értékben stb. Románia kivitele monarchiánkba leginkább élő állatokból s gabona és lisztnemüekből áll, amabban behozatala tett 15.7 millió, emezekben 38 millió francot.

Vidéki gazdasági tudósítások.

Szentmihály, 1880. augusztus 20.

Aratásunk lejárt. Kalangyáink gyérek, de a gabona magja szép és jó. A hordás azonban a sok eső miatt nem történhetett meg s félni lehet, hogy a kalangyák romlásnak indulnak. Sarjatermésünk jó és sokat fog pótolni a nem bő szénatermés helyett. A forgatási szántás nagyban foly. Zabtermésünk gazdag. A gabonák ára csökkent. Egy hektoliter tisztabuza 7—7 frt 50 krón, ugyan annyi törökbuza 4 frtonként. A baromvásárok élénkségükből kezdettek vesztetni; különben barmaink s más házi állataink egészségesek.

Folyó hó 15-én Székely-Kereszturon, 17-én pedig Udvarhelyen békaborju kiállítás volt s a magos kormány megbízásából több borju megvásároltatott illő árban. Ez igen hasznos intézkedése a magos kormánynak.

Török Sámuel.

Czelna, 1880. augusztus 19.

Őszi gabonák nagyon gyenge terméssel jutalmaztak. Tavaszti sarlos gabonák kitünő szépek, de ezekben sincs öröm, mert a sok eső miatt kalangyában úgy mint lábán czikázásnak indult nagy része. Széna termés közepesen alóli. A megkéselt takarmány boglyában rothad a mezon. Tengeri igen szép hozamot ígér, csak érhetnek meg. A szőlő, attól tartok, hogy hasadni fog éretlen. Állataink közt járvány betegség nincs.

Albert Elek.

Helyettes szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

Hirdetések.

Jelzalog-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 4½ % vagy 6% kamat mellett törlesztésre a legelőnyösebb feltételek mellett, ugyszintén bekebelezett terhek kifizetését gyorsan eszközi a

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

(2.) (34—52.) Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.
Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 2—4 óráig.

Egy kevésbé használt, jó állapotban levő, 45 ctm. átmérővel biró, angol pengéjű körfűrész 50 frtért eladó.

N.-Pestény, u. p. Hátszeg.

(2.—3.) (22.) **Kónya Ferencz.**

Pincze felszerelési eszközök, bor és sörfejtő szivattyúk, dugaszoló és palaczköltő gépek,

de különösen **gazdasági gépek nagy raktára**, ugymint
törökbuza morzsolók 35 forinttól kezdve,

Mayer-féle Trieurök,

melyek a konkolyt, bükkönyt és vad zabot tökéletesen kiválasztják
kaphatók kedvező feltételek és jótállás mellett

az első magyar gazdasági gépgyár összpontosított raktár
és gépműhely erdélyországi fióktelepében

(5.) (26.—45.)

WALSER FERENCZ-nél

Kolozsvárt, bel-monostorutca 12. szám.

P i a c z i á r a k.

A heti vásár		Egy hectoliter vagy metermázsá*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterce	aug. 10	650	600	600	—	400	475	200	80	320	40
Brassó	aug. 13	700*	550*	500*	450*	210*	500*	280	—	225	48
Csik-Szereda	aug. 11	900	—	650	575	375	525	180	100	160	36
Déva	aug. 10	880*	760*	620*	560*	380*	600*	460	100	200	36
Déva	aug. 7	850	700	700	400	295	600	330	100	200	36
Erzsébetváros	aug. 14	650	450	400	—	320	400	200	—	220	44
Fogarás	aug. 13	800*	—	643*	—	200*	667*	180	—	245	42
K.-Fehérvár	aug. 7	1210*	1120*	910*	—	295*	665*	280	100	240	48
Gy.-Sz.-Miklós	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár	aug. 19	700	—	520	—	290	500	250	200	300	48
M.-Vásárhely	aug. 12	950*	800*	800*	500*	324*	580*	300	100	450	44
Nagy-Enyed	aug. 12	990*	780*	600*	—	300*	500*	440	120	220	44
N.-Szeben	aug. 13	830	680	530	440	230	480	180	100	300	48
Segesvár	aug. 5	730	530	400	—	320	400	170	100	150	44
S.-Sz.-György	aug. 9	750	700	410	300	200	530	300	160	250	44
Sz.-Régen	aug. 12	683	480	550	—	—	408	200	70	220	40
Sz.-udvarhely	aug. 10	900	750	500	—	400	500	250	60	200	36

*) A csillaggal jelelt árak metermázsára értendők.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40
krjával számíttatnak.

A hirdetés szövegét
a t. megrendelők minden
külön díj nélkül tet-
szés szerint akárhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	szori hirdetésről									
	1	1-3	4-6	7-12	13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-52
fixetendő forint										
1/10 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210
1/16 v. fél "	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105
1/16 v. negyed "	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53
1/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27
1/16 v. tízenhatod "	1	2	3	5	6	9	9	10	12	14

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai
és

lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészes
engedményben részesülnek
ha hirdetésük beküldésekor
tagsági vagy előfizetői
minőségükre hivat-
koznak.